

Resultaatgericht indiceren op grond van de Wmo 2015 niet langer mogelijk? Een botsing tussen maatwerk en rechtszekerheid

Mr. B. Wallage & mr. dr. W.I. Koelewijn, datum 20-02-2019

Datum

20-02-2019

Auteur

Mr. B. Wallage & mr. dr. W.I. Koelewijn^[1]

Auteursprofiel

B. Wallage

[W.I. Koelewijn](#)

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

JCDI

JCDI:ADS22309:1

Vakgebied(en)

Maatschappelijke ondersteuning / Individuele voorzieningen

Mr. B. Wallage & mr. dr. W.I. Koelewijn^[1]

1. Inleiding

Met de inwerkingtreding van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: 'Wmo 2015') per 1 januari 2015 stond het de wetgever voor ogen om de verantwoordelijkheid van gemeenten voor maatschappelijke ondersteuning verder uit te breiden. Gemeenten zijn verantwoordelijk geworden voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking, chronische, psychische of psychosociale problemen. De ondersteuning moet erop gericht zijn dat mensen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven. Met de Wmo 2015 beoogt de wetgever de maatschappelijke ondersteuning bovendien aan te passen aan de veranderende eisen en omstandigheden in de samenleving en komt zij tegemoet aan de behoefte van mensen om langer thuis te blijven wonen en de regie op hun eigen leven te houden.^[2] Onder de reikwijdte van de Wmo 2015 vallen diverse resultaatgebieden, waaronder huishoudelijke ondersteuning. De huishoudelijke ondersteuning was onder de Wmo 2007 reeds veelvuldig onderwerp van juridische procedures en mede vanwege bezuinigingen op maatschappelijke ondersteuning die met de decentralisatie in 2015 gepaard gingen is dat sinds 2015 niet anders.

In deze bijdrage gaan wij in op een uitspraak van de Voorzieningenrechter van de Centrale Raad van Beroep van 8 oktober 2018 die past in een reeks uitspraken waarin de kaders voor huishoudelijke ondersteuning nader zijn vormgegeven, met name waar het gaat om de mogelijkheden van resultaatgericht indiceren.^[3] Alvorens wij de uitspraak nader analyseren is het van belang om een aantal kernbedoelingen van de wetgever in herinnering te roepen.

2. Beleidsvrijheid en maatwerk

De wetgever heeft met de Wmo 2015 nadrukkelijk ruimte willen geven aan gemeenten om 'maatwerk' te leveren aan mensen met een ondersteuningsbehoefte. Letterlijk schrijft de wetgever in de memorie van toelichting daarover het volgende:

"Het is de bedoeling dat mensen ondersteuning en zorg aangeboden krijgen die aansluit op hun persoonlijke omstandigheden en levensfase. Het wetsvoorstel voorziet in belangrijke waarborgen voor het uitvoeren van een goed onderzoek naar de ondersteuningsbehoeften van mensen. Van gemeenten wordt verwacht dat zij dit onderzoek uitvoeren in goede samenspraak met de mensen om wie het gaat en dat zij samen met betrokkenen komen tot een zo goed mogelijk afgestemde dienstverlening. (...) De gemeente moet zichzelf (haar professionals) ook de noodzakelijke beleidsruimte gunnen om het benodigde maatwerk te leveren en hiermee recht te doen aan de «echte» ondersteuningsvraag van de cliënt." ^[4]

De gemeenten hebben daarmee de taak gekregen om in elk individueel geval en rekening houdend met de persoonlijke omstandigheden en levensfase, te onderzoeken wat de ondersteuningsbehoefte is van een inwoner en daarop een

maatwerkvoorziening af te stemmen. Gelet op deze ratio van de Wmo 2015 lijkt er veel voor te zeggen dat de wetgever daarmee ook heeft geaccepteerd en mogelijk zelfs ook voor ogen heeft gehad dat het verlenen van 'maatwerk' tot op zekere hoogte van geval tot geval kan verschillen en mede afhankelijk is van de subjectieve behoefte en subjectieve beleving van de betreffende inwoner. Het lijkt de bedoeling van de wetgever om gemeenten juist ruimte te geven om daarop in te spelen en daarmee rekening te houden.

Wanneer wij dit subjectiviteitsuitgangspunt vervolgens meer concreet toepassen op het resultaatgebied 'huishoudelijke ondersteuning', dan zal altijd sprake zijn van een zekere mate van subjectiviteit in de beleving van mensen van wat verstaan moet worden onder een 'schoon en leefbaar huis'. De behoeften daaromtrent tussen mensen kunnen immers behoorlijk verschillen. Wat voor de ene persoon als dierenvriend van drie katten en twee honden als een 'voldoende schoon en leefbaar huishouden' wordt beschouwd, kan door een ander als een 'onhygiënisch en rommelig' huishouden worden ervaren. Het is om die reden ook niet verwonderlijk dat juist dit resultaatgebied de afgelopen jaren veelvuldig onderwerp is geweest van procedures over de vraag op welke wijzen gemeenten invulling moeten kunnen geven aan 'maatwerkvoorzieningen' op het gebied van huishoudelijke ondersteuning. De rechtspraak heeft zich daarbij met name toegespitst op de vraag op welke wijze invulling moet worden gegeven aan huishoudelijke ondersteuning en wat verstaan moet worden onder een 'schoon en leefbaar huis'.

3. Van subjectiviteit naar objectiviteit

Ten eerste valt in de rechtspraak van de afgelopen jaren op, dat de ruimte voor subjectiviteit is verkleind en de nadruk sterk heeft gelegen op het objectiveren van de norm 'schoon en leefbaar huis'. De Centrale Raad van Beroep heeft in dat verband in zijn uitspraken van 18 mei 2016^[5] overwogen dat een gemeente weliswaar bevoegd is om ter invulling van het resultaat 'schoon en leefbaar huis' haar eigen beleidsregels vast te stellen maar deze beleidsregels mogen echter niet willekeurig zijn. Volgens de Centrale Raad van Beroep brengen met name het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel mee dat de beleidsmatige invulling van het begrip 'schoon en leefbaar huis' steeds zal moeten berusten op objectieve criteria die op hun beurt weer steunen op deugdelijk en onafhankelijk onderzoek. Met deze jurisprudentie heeft de Centrale Raad van Beroep de beleidsvrijheid van gemeenten ingeperkt en de beleidsmatige ruimte voor subjectiviteit verkleind door het stellen van objectiveringseisen.

4. Strengere eisen aan resultaatgericht indiceren

In een andere uitspraak van 18 mei 2016 met betrekking tot het Wmo-beleid van de gemeente Rotterdam, werd in dit verband de vraag beantwoord in hoeverre een maatwerkvoorziening verstrekt kon worden in de vorm van het uitsluitend indiceren van een resultaat 'schoon en leefbaar huis'.^[6] Dit zogenaamde resultaatgericht indiceren week af van het indiceren van huishoudelijke ondersteuning aan de hand van in beleid neergelegde huishoudelijke taken en normtijden. Deze werkwijze van de gemeente Rotterdam kwam erop neer dat naar aanleiding van een aanvraag om huishoudelijke hulp eerst werd onderzocht of de aanvrager beperkingen ondervond bij het voeren van een huishouden die gecompenseerd moesten worden. Als dat zo was, dan werd de maatwerkvoorziening verstrekt in de vorm van een beschikking waarin het resultaat 'schoon en leefbaar huis' werd toegekend. Tegelijkertijd gaf de gemeente dan opdracht aan één van de gecontracteerde zorgaanbieders om over te gaan tot uitvoering van de aan de betrokkene toegekende resultaten. Ter verkrijging van de in het toekenningsbesluit genoemde resultaat, stelde de zorgaanbieder vervolgens in overleg met de betrokkene vast welke huishoudelijke werkzaamheden zouden worden uitgevoerd. Deze afspraken werden dan vastgelegd in een zorgplan en het was aan de zorgaanbieder om ervoor zorg te dragen dat de werkzaamheden ook daadwerkelijk werden verricht en dat de toegekende resultaten werden behaald. De zorgaanbieder ontving daarvoor een budget van de gemeente. De hoogte van het budget kon afhankelijk zijn van het resultaatgebied en in de contractering met de zorgaanbieders kon de gemeente vervolgens differentiaties aanbrenge.

Deze vorm van resultaatgericht indiceren en resultaatgericht bekostigen sluit onzes inziens goed aan bij de hiervoor beschreven maatwerkgedachte van de wetgever, waarbij in elk individueel geval in overleg met de betrokkene wordt bekeken welke ondersteuning nodig is. Niet het aantal uren is hierbij doorslaggevend, maar de huishoudelijke taken die worden overgenomen op basis van de concrete en afgestemde behoeften van het individuele geval.

De Centrale Raad van Beroep heeft dit resultaatgerichte indiceren met name beoordeeld binnen de sleutel van het rechtszekerheidsbeginsel en ten aanzien van de door de gemeente Rotterdam gehanteerde systematiek geoordeeld dat deze wijze van indiceren onvoldoende inzicht verschaft aan de betrokken hulpvragers op welke concrete wijze invulling wordt gegeven aan het bereiken van de resultaten 'schoon en leefbaar huis'. Daarmee was de wijze waarop de gemeente Rotterdam invulling gaf aan het resultaatgericht indiceren volgens de Centrale Raad van Beroep in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel. Ook in latere rechtspraak werd dit concretiseringsvereiste bevestigd.^[7]

Mede naar aanleiding van deze uitspraken ontstond in de rechtspraak de nodige discussie over de vraag of deze uitspraak het einde betekende van het resultaatgericht indiceren en dat daarom terug gevallen zou moeten worden op het indiceren in

'taken en normtijden' zoals bijvoorbeeld op basis van het CIZ-protocol huishoudelijke verzorging gebeurde. In deze discussie heeft de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) zich op het onzes inziens verdedigbare standpunt gesteld dat de Centrale Raad van Beroep met de 18 mei-uitspraak niet heeft geoordeeld dat het resultaatgericht indiceren in het geheel niet meer mogelijk zou zijn.^[8] De VNG leidde uit de uitspraken af dat, mede gelet op het rechtszekerheidsbeginsel, vooral concretiseringseisen gesteld diende te worden aan het resultaatgericht indiceren. Om die reden adviseerde de VNG onder meer om bijvoorbeeld het zorgplan of het ondersteuningsplan, waarin die concretisering werd opgenomen en waarin bijvoorbeeld de aard, omvang en frequentie van de schoonmaakactiviteiten werd uitgewerkt, onderdeel te laten uitmaken van de beschikking. Op basis daarvan zou immers voor de betrokkene voldoende duidelijk en concreet moeten zijn welke huishoudelijke ondersteuning hij of zij precies zou kunnen verwachten.

Deze interpretatie heeft ertoe geleid dat veel gemeenten hun resultaatgericht indicatiebeleid verder hebben aangescherpt en zorgplannen of ondersteuningsplannen onderdeel lieten uitmaken van de indicatie- en maatwerkbeschikking om daarmee invulling te geven aan het concretiseringsvereiste.

Deze werkwijze werd vervolgens ook door diverse lagere bestuursrechters geaccepteerd, mits de gemeente zich niet alleen beperkte tot het benoemen van een resultaatgebied maar de geïndiceerde resultaten voldoende concretiseerde.^[9]

5. Het einde van resultaatgericht indiceren?

De Voorzieningenrechter van de Centrale Raad van Beroep heeft op 8 oktober 2018 meer duidelijkheid gegeven omtrent de vraag of gemeenten in resultaatgebieden mogen indiceren.^[10] De gemeente Steenberghe had het vaststellen van de concrete omvang van de huishoudelijke ondersteuning uitbesteed aan de gecontracteerde zorgaanbieder. Om te voldoen aan het concretiseringsvereiste had het college van burgemeester en wethouders het door de zorgaanbieder in afstemming met de betrokkene opgestelde leveringsplan, ook onderdeel gemaakt van het indicatiebesluit en de maatwerkbeschikking. In het leveringsplan werd per ruimte in de woning vermeld welke werkzaamheden moesten worden uitgevoerd, door wie en met welke frequentie. Het enige dat niet in het leveringsplan was opgenomen was de tijd die (per activiteit) nodig is voor die activiteiten.

In de beroepsprocedure heeft de rechtbank geoordeeld dat het college van burgemeester en wethouders met het leveringsplan voldoende inzicht verschaft heeft in de vraag op welke concrete wijze invulling werd gegeven aan de te bereiken resultaten en hoe met de te behalen resultaten een als compensatie te kwalificeren resultaat van de huishoudelijke verzorging kan worden verkregen.^[11] De Voorzieningenrechter van de Centrale Raad van Beroep komt echter tot een ander oordeel en stelt dat deze wijze van indiceren niet is toegestaan en dat het indiceren in tijdseenheden met het oog op het rechtszekerheidsbeginsel juist wel nodig is. De Voorzieningenrechter overweegt daarover het volgende:

"Uit de gedingstukken en de Beleidsregels blijkt dat het college het vaststellen van de concrete omvang van de huishoudelijke ondersteuning heeft uitbesteed aan de zorgaanbieder. Noch uit het bestreden besluit, noch uit het leveringsplan blijkt op hoeveel uren per week huishoudelijke ondersteuning verzoeker recht heeft. Evenmin heeft de zorgaanbieder verzoeker hierover concreet geïnformeerd. (...). Zoals de Raad in zijn uitspraak van 18 mei 2016 (ECLI:NL:CRVB:2016:1491) heeft geoordeeld weten de hulpvrager en de aanbieder bij deze wijze van toekennen van een voorziening niet hoeveel huishoudelijke ondersteuning is verstrekt. Hoewel deze uitspraak is geweest onder de Wmo moet deze werkwijze ook onder de Wmo 2015 strijdig worden geacht met het rechtszekerheidsbeginsel (vergelijk: ECLI:NL:CRVB:2017:3633). In feite weet verzoeker door deze wijze van verstrekking van een maatwerkvoorziening tot op heden niet op hoeveel uur ondersteuning hij kan rekenen. Dat het college in het bestreden besluit voor de concretisering van de aanspraak heeft verwezen naar het bijgevoegde leveringsplan, waarin per woonruimte is vermeld welke werkzaamheden moeten worden uitgevoerd, door wie en met welke frequentie, doet hieraan niet af."

De Voorzieningenrechter zet daarmee onzes inziens een streep door de ontstane praktijk waarbij via zorg- en leveringsplannen geconcretiseerde resultaatgerichte indicatiebesluiten werden genomen. In feite stelt de voorzieningenrechter dat het rechtszekerheidsbeginsel voor de toepassing van het resultaatgebied 'schoon en leefbaar huis' betekent dat voor de betrokkene precies duidelijk moet zijn op hoeveel uur ondersteuning hij kan rekenen. Naar ons oordeel onderbouwt de voorzieningenrechter maar heel summier waarom, met het oog op de rechtszekerheid, niet volstaan zou kunnen worden met het opnemen van een leveringsplan, waarin een omschrijving van de werkzaamheden is opgenomen en waarin tevens vermeld wordt wie de werkzaamheden uitvoert en met welke frequentie. Indien en voor zover dit leveringsplan onderdeel uitmaakt van de beschikking is het voor de betrokkene immers ook duidelijk welke ondersteuning wordt toegekend. Het is jammer dat dit inzicht niet wordt gegeven en de Voorzieningenrechter zich in feite uitsluitend beperkt tot het geven van een niet nader onderbouwd rechtsoordeel. Vermaat en Lunenburg stellen in hun annotatie bij de onderhavige uitspraak dat zij dit oordeel juist wel goed begrijpen:^[12]

"Net als iedereen die iemand inhuurt die meehelpt bij het huishouden weet, is de afsluiting van het gesprek met de sollicitant niet het resultaat dat moet worden behaald, maar de vraag hoeveel tijd met het behalen van het resultaat is gemoeid. Dat wordt dan vermenigvuldigd met de uurprijs. Dus indiceren in taak en tijd."

Wat ons betreft is de vergelijking die zij hier maken met het inschakelen van huishoudelijke hulp op de particuliere markt niet zonder meer vergelijkbaar met de huishoudelijke hulp in het sociale domein. Allereerst gezien het gegeven dat de betrokkene die huishoudelijke hulp ontvangt op grond van de Wmo 2015, de rekening hiervoor niet zelf betaalt. De uursprijs en het aantal uren zijn in dat kader voor de betrokkene minder relevant. Het resultaatgericht indiceren bood gemeenten en zorgaanbieders daarnaast ook de nodige ruimte om invulling te geven aan de (subjectieve) behoeften en eigen mogelijkheden van betrokkenen als het gaat om ondersteuning in het huishouden. Bovendien kon het resultaatgericht indiceren eenvoudiger worden gekoppeld aan vormen van resultaatbekostiging waarmee ook een grotere verantwoordelijkheid kon worden neergelegd bij de aanbieders om binnen overeengekomen budgettaire kaders de overeengekomen resultaten te realiseren. Die mogelijkheden sloten onzes inziens goed aan bij de bedoelingen van de wetgever. De Voorzieningenrechter stelt met deze uitspraak daaraan echter een nieuwe harde grens. De uitspraak zal, zo is onze verwachting, mede tot gevolg hebben dat ook de door veel gemeenten gewenste resultaatbekostiging van de huishoudelijke ondersteuning veel lastiger zal worden nu er linksom of rechtsom toch een indicatiebesluit in taken en uren moet worden genomen.

6. Gevolgen voor de rechtspraak

De vraag die bij veel gemeenten leeft, is of deze uitspraak ook gevolgen heeft voor overige resultaatgebieden binnen het domein van de maatschappelijke ondersteuning en bijvoorbeeld ook de jeugdhulp. Naast de huishoudelijke ondersteuning wordt op meerdere terreinen resultaatgericht geïndiceerd en worden door gemeenten vormen van resultaatbekostiging toegepast. Wij delen op dit punt de opvatting van Vermaat en Lunenburg dat de reflexwerking van deze uitspraak van de Voorzieningenrechter zich niet zonder meer uitstrekt tot alle andere terreinen binnen de Wmo 2015 en/of de Jeugdwet. Huishoudelijke ondersteuning leent zich meer dan veel andere terreinen voor objectivering en concretisering in taken en uren dan bijvoorbeeld persoonlijke begeleiding of ondersteuning van jeugdigen in de ontwikkeling naar zelfstandigheid. De uitspraak leert echter wel dat met name het rechtszekerheidsbeginsel een belangrijk kader vormt waarbinnen per deelterrein in het sociale domein de afweging moet worden gemaakt of resultaatgericht indiceren mogelijk is en zo ja, welke eisen gesteld moeten worden aan de mate van concreetheid van het geïndiceerde resultaat.

Tot slot kan niet geheel onvermeld blijven dat ook uit de onderhavige uitspraak wederom blijkt dat de Centrale Raad van Beroep de eis stelt dat in het Wmo-beleid een objectivering van de norm 'schoon en leefbaar' moet worden opgenomen die steunt op objectief en onafhankelijk onderzoek.^[13] De Centrale Raad van Beroep heeft met het oog daarop in zijn rechtspraak tot op heden steeds het 'CIZ-protocol huishoudelijke hulp' erkend als zijnde deugdelijk onderzoek, dat ten grondslag mag worden gelegd aan het Wmo-beleid en valt daarop terug als het zelf in de zaak moet voorzien.^[14] Nu als gevolg van de uitspraak van 8 oktober 2018 in ieder geval ook in uren geïndiceerd moet worden, roept dit de vraag op of gemeenten hun beleid nu uitsluitend nog kunnen baseren op het 'CIZ-protocol huishoudelijke hulp' of dat er ook nog andere onderzoeken zijn die de rechtelijke beoordeling van de Centrale Raad van Beroep kunnen doorstaan. Wij wijzen erop dat de Centrale Raad van Beroep bij uitspraken van 10 december 2018 geoordeeld heeft dat ook het rapport van KPMG Plexus en Bureau HHM (hierna: 'het KPMG-rapport') deugdelijk is en daarom ten grondslag kan worden gelegd aan het gemeentelijk Wmo-beleid.^[15] Uit het KPMG-rapport volgt dat een basisurennorm van 104,9 uur per jaar (circa 2 uur per week aan huishoudelijke ondersteuning per week) realistisch is als normering voor de huishoudelijke ondersteuning voor een gemiddelde woning. In de voornoemde uitspraken oordeelt de Centrale Raad van Beroep dat het onderzoek is uitgevoerd door onafhankelijke partijen, die geen belang hebben bij de uitkomst van het onderzoek. De toepassing van deze normen is echter wel aan voorwaarden verbonden en dat hangt samen met de volgende overweging van de Centrale Raad van Beroep:

“ Verder is van belang dat in het KPMG-rapport wordt onderkend dat in sommige situaties aanvullend maatwerk noodzakelijk zal zijn. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer iemand geen huishoudelijke taken kan verrichten, geen ondersteuning van derden heeft en onvoldoende compenserende werking uitgaat van beïnvloedingsfactoren, zoals de grootte van de woning en de samenstelling van de leefeenheid.” ^[16]

Bij de toepassing van het KPMG-rapport door gemeenten is het daarom van essentieel belang dat zij in elk individueel geval onderzoeken of de toepassing van de basisurennorm in het individuele geval dient te worden aangepast. In dat kader dient in het Wmo-beleid, aan de hand van een uitwerking van de algemene module van het KPMG-rapport, ook een afwegingskader te worden opgenomen aan de hand waarvan die noodzakelijke individuele afweging kan worden gemaakt. Bovendien dient bij de toepassing van het KPMG-rapport door gemeenten een beleidsmatige vertaalslag worden gemaakt van het KPMG-rapport naar de eigen gemeente.

7. Conclusie

Gezien de onderhavige uitspraak van Voorzieningenrechter van de Centrale Raad van Beroep, is het duidelijk dat

gemeenten in het besluit en/of het Wmo-beleid tijdseenheden moeten opnemen voor de vaststelling van de omvang van huishoudelijke ondersteuning. Het resultaatgericht indiceren, zonder indicatie in taken en uren is met het oog op deze uitspraak juridisch niet langer houdbaar. De uitspraak heeft onzes inziens tot gevolg dat gemeenten daardoor ook minder ruimte hebben voor resultaatbekostiging van de huishoudelijke ondersteuning. Of deze rechtspraak zich ook zal uitstrekken tot andere resultaatgebieden binnen het sociale domein is op dit moment nog ongewis. Wij denken dat de kans daarop beperkt is.

Voetnoten

[1]

Bastiaan Wallage is advocaat Zorg & Sociaal Domein te Utrecht en is als buitenpromovendus verbonden aan de Universiteit Leiden. Wouter Koelewijn is advocaat-partner te Utrecht en als docent en onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Amsterdam.

[2]

[Kamerstukken II 2013/14, 33841, 3](#), p. 1.

[3]

CRvB 8 oktober 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3241 opgenomen hierna onder *Gst.* 2019/38.

[4]

[Kamerstukken II 2013/14, 33841, 3](#), p. 1.

[5]

CRvB 18 mei 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1402, *Gst.* 2016/99, m.nt. H.F. van Rooijen en CRvB 18 mei 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1403AB 2016/203, m.nt. C.W.C.A. Bruggeman.

[6]

CRvB 18 mei 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1491AB 2016/263, m.nt. A. Tollenaar.

[7]

CRvB 18 oktober 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:3633, *Gst.* 2018/71, m.nt. N.W.A. Tollenaar.

[8]

Brief van de VNG, ' *Wmo-uitspraken van de Centrale Raad van Beroep 18 mei 2016* ', 3 juni 2016 Kenmerk ECSD/U201600868 Lbr. 16/042.

[9]

Rb. Noord-Holland 9 februari 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:1113 en Rb. Rotterdam 19 februari 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:1002.

[10]

CRvB 8 oktober 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3241, *Gst.* 2019/38.

[11]

Rb. Zeeland-West-Brabant 12 juli 2018, ECLI:NL:RBZWB:2018:4312.

[12]

CRvB 8 oktober 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3241, *USZ* 2018/354 m.nt. M.F. Vermaat en I.M. Lunenburg.

[13]

Zie bijvoorbeeld: CRvB 18 mei 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1402 *Gst.* 2016/99, m.nt. H.F. van Rooij.

[14]

Idem. Zie ook: CRvB 18 mei 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1403AB 2016/203, m.nt. C.W.C.A. Bruggeman. Zie ook de uitspraak CRvB 8 oktober 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3241, *Gst.* 2019/38 en CRvB 18 oktober 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:3633 *Gst.* 2018/71, m.nt. N.W.A. Tollenaar en CRvB 10 december 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3838 en CRvB 10 december 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3835.

[15]

CRvB 10 december 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3838 en CRvB 10 december 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3835.

[16]

Idem, r.o. 4.4.2.